

سارا طاهری
خبرنگار گروه دانشگاه

دبیر شورای گسترش، آمایش، برنامه‌ریزی و کارآفرینی دانشگاه در گفت‌وگو با «فرهیختگان» آخرین تغییرات کدرشته‌ها را تشریح کرد

ماجرای اخلال در گسترش

ماموریت محور دانشگاه آزاد

آمایش و ماموریت‌گرایی در دانشگاه یک ابزار اساسی به‌شمار می‌رود. امروز استاد راهبری دانشگاه سه ضلع دارد که یکی از آنها بحث آمایش، دیگری بحث منابع مالی و بودجه‌ریزی و ضلع سوم هم نظارت و ارزیابی است، یعنی این سه ضلع در کنار یکدیگر قرار گرفته‌اند تا بتوانند سند تحولی و تعالی را راهبری و رصد کنند. البته در این میان اتفاقی هم افتاده، هرچند شاید به ما بگویند که سه سال است این مسیر را شروع کرده‌ایم اما هنوز به خروجی آن نرسیده‌ایم، اما یک جمله در این باره می‌گویم و آن هم اینکه اگر در بیانه گام دوم نگاه کنیم، می‌بینیم که یکی از عناصر اصلی در برداشتن گام دوم امید است و در جریان تحولی که در دانشگاه آزاد در طول چند سال اخیر شکل گرفته، امید آفرینی - که در نسل جوان و خانواده‌ها در بخش‌های مختلف ایجاد شده- دایلی است تا اقبال به این دانشگاه تغییر کند که در این میان آمایش هم نقش جدی داشته است.»

ارائه برخی رشته‌ها در سایر زیرنظام‌های آموزش عالی ممدوح، در دانشگاه آزاد ممنوع!
دبیر شورای گسترش، آمایش، برنامه‌ریزی و کارآفرینی دانشگاه آزاد با بیان اینکه متأسفانه یک‌سری رشته‌ها در دانشگاه آزاد حذف شده و اعتراض کرده ولی هنوز نمی‌دانیم چه خواهد شد، اظهار کرد: «به‌طور مثال ۲۵ رشته در مقطع ارشد واحد الکترونیک را حذف کرده‌اند و می‌گویند حق ندارید دانشجوی مهندسی صنایع و برق بگیرید. این درحالی است که همین رشته‌ها را به دانشگاه‌های دولتی، غیرانتفاعی و پیام‌نور می‌دهند! ما از آنها سوال کرده‌ایم چرا همان رشته‌هایی را که از دانشگاه آزاد حذف کرده‌اید در دانشگاه‌های دولتی مجوز دارند و درحال جذب دانشجو هستند؟ چرا ارائه این رشته‌ها به شیوه مجازی در سایر زیرنظام‌های آموزش عالی ممدوح اما در دانشگاه آزاد ممنوع است؟»

ظرفیت نیست بلکه ظرفیت‌های خاموش را روشن می‌کنیم، آزادبان با بیان اینکه اصل ۳۰ قانون اساسی می‌گوید آموزش‌های عمومی تا پایه دوازدهم و آموزش عالی تا حد خودکفایی رایگان است اضافه کرد: «یعنی خدمات رایگان و استفاده از بیت‌المال، پول نفت برای رشته‌هایی که به سرحد خودکفایی رسیدند ممنوع است و این اصل قانون اساسی است. این خواسته مقام‌مظهرهبری است که در صحبت‌های خود با دانشجویان در ماه مبارک رمضان به آن اشاره کرده و فرمودند: «بعضی از رشته‌های علمی در ایران هست که مورد نیاز نیست، شغلش هم وجود ندارد؛ خوب چه فایده‌ای دارد؟ بعضی از کارهای دانشگاهی و رشته‌های دانشگاهی هست که اصلاً وجودش ضرورتی ندارد. ما الان شاید چند صد هزار دیپلمه آماده به کار داریم که می‌توانند در بخش‌های مختلف مشغول به کار بشوند؛ اینها را می‌آوریم داخل دانشگاه، بعد از مدتی چندصد هزار کارشناس یا کارشناس ارشد بیکار متوقع عصبانی تحویل کشور می‌دهیم!» این فراهای مهم فرمایش ایشان بود.

آیا وضع موجود رشته‌ها اقتضا با این ماموریت دارند یا خیر گفت: «اینکه این عنوان ماموریتی کجا باشد یک نگاه ماموریت‌گرایی است. به‌طور مثال در حوزه ساخت و تولید قطعات صنعتی، در واحد سیرجان با صنعت ارتباطاتی گرفته شده و این کار در حال انجام است. بنابراین اینکه کجا این عنوان دانشکده‌ای را در کشور به خود اختصاص دهد با نگاه ماموریت‌گرایی است.»

هیچ مجوزی برای ایجاد رشته‌های جدید دریافت نکردیم
آزادبان در ادامه با بیان اینکه هیچ مجوزی را از وزارت علوم برای ایجاد رشته‌های جدید دریافت نکردیم، تصریح کرد: «ظرفیت‌های دانشگاه آزاد در مقطع کاردانی و کارشناسی پیوسته با آن چیزی که در کشور وجود دارد منطبق است. به‌طور مثال وزارت علوم می‌گوید در کارشناسی ظرفیت ۵۰ نفر و در کاردانی هم ۵۰ نفر است؛ ظرفیت‌های ما نیز مطابق با همین تعداد است. در ارشد ظرفیت ۲۰ نفر، در دکتری ۷ نفر و در ارشد کشاورزی ۷ نفر است. یعنی ما در واحدهای دانشگاه آزاد نظام ظرفیتی که در وزارت علوم وجود دارد را رعایت می‌کنیم و ظرفیت‌هایمان تغییری نکرده است. سرجمع باید گفت ظرفیت خالی ما مانند دانشگاه دولتی بالا است و درحال کار هستیم تا این ظرفیت‌ها را پر کنیم. یعنی این طور نیست که ظرفیت‌ها را اضافه کنیم بلکه ظرفیت‌های خالی را پر می‌کنیم.» او با ذکر مثالی گفت: «به‌طور مثال عموم مردم فکر می‌کنند رشته معدن رشته کم‌طرفداری است؛ این در حالی است که در یکی از واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی به‌واسطه طرح پویا با معدن ارتباط گرفته و دانشجوی کاردانی معدن جذب کرده‌ایم. این یعنی ظرفیت خالی داشته اما این ظرفیت را پر کردیم. در کشاورزی در واحد اصفهان با استفاده از ظرفیت گلخانه‌ای نیز ظرفیت‌های خود را پر می‌کنیم.»

ظرفیت‌های خاموش را روشن می‌کنیم
دبیر شورای گسترش، آمایش، برنامه‌ریزی و کارآفرینی دانشگاه آزاد در ادامه عنوان کرد: «در مقطع کاردانی و کارشناسی نیز صنعت از مکانیک و برق و برخی رشته‌های فنی با علوم انسانی دانشگاه آزاد حمایت می‌کند و می‌گوید: «اگر مشکلات من را حل کنید از شما پشتیبانی می‌کنم.» اینها ظرفیت‌های خالی است که در طرح تحولی دانشگاه آزاد اسلامی فعال شده‌اند. بنابراین افزایش ظرفیت‌های آموزش عالی ممنوع است.»

۸۰ رشته محل را با نگاه آمایشی درون استان جابه‌جا کردیم

آزادبان گفت: «ما به یک منطقه صنعتی رفته‌ایم و آنجا را شناسایی کرده‌ایم و ما حاصل این روند باعث شده به‌طور مثال در واحد اصفهان حوزه بذر را مدنظر قرار دهیم. یاد واحد سیرجان در حوزه قطعات صنعتی، ظرفیتی را در نظر گرفته‌ایم. در خطه شمال هم ظرفیت‌هایی را در حوزه شیلات و کشاورزی یاد در منطقه جنوب کشور اقتضائاتی را در حوزه نفت و مناطق آزاد در نظر گرفته‌ایم و بخش به بخش دانشگاه آزاد بر همین اساس درحال برنامه‌ریزی بوده و به دنبال آن هستند تا ساخت‌های مختلف آموزش و پژوهش و فناوری دانشگاه آزاد را به جریان ماموریتی وصل کنند که این همان آمایش است، یعنی در آمایش می‌گویم، یک‌سری فعالیت و اقدامات اساسی دانست که در دانشگاه آزاد داریم و حالا به دنبال آن هستیم که برای فعالیت‌هایمان مکان را برای مکان‌هایمان فعالیت‌های مطلوب پیدا کنیم. جالب اینجاست که امسال در مقطع ارشد و دکتری در مجموع در برخی استان‌ها به‌ویژه در خراسان رضوی ۸۰ رشته محل را که عمده آنها هم در مقطع ارشد و پنج مورد آن برای دکتری بوده، با همان نگاه آمایشی درون استان جابه‌جا کرده‌ایم.»

۹۵ رشته به دلیل جذب کمتر از ۴۰ درصد ظرفیت در مقطع ارشد حذف شدند

او درباره تعداد رشته محل‌های حذف‌شده در دفترچه انتخاب رشته امسال گفت: «۹۵ رشته به دلیل جذب کمتر از ۴۰ درصد ظرفیت در مقطع کارشناسی ارشد و همچنین ۲۲ رشته در مقطع کارشناسی ارشد در واحد الکترونیک حذف شده‌اند، درحالی که متناسب با همه این رشته‌ها همین امروز در دفترچه انتخاب رشته ۱۴۰۲ برای دیگر زیرنظام‌های دیگر تأیید و درحال پذیرش دانشجو هستند.»

آزادبان به نقش آمایش در پذیرش دانشجو برای سال آینده اشاره و تصریح کرد: «اگر بخواهیم این مساله را با روند تغییرات در پذیرش دانشجو نگاه کنیم، در پاسخ به این سوال که اساساً رویکرد تحولی دانشگاه آزاد توانسته در جذب دانشجو در این دانشگاه موثر باشد، باید عنوان کرد بله موثر بوده، یعنی براساس آمار در سال ۹۹-۹۸ از ۸۵۰ هزار دانشجو شروع کرده‌ایم، درحالی که امسال این میزان از یک میلیون و ۲۵۰ هزار عبور کرده است. حال سوال اینجاست که آیا مردم با جیب خودشان تعارف دارند؟ قطعاً این گونه نیست. کم‌اینکه در سال‌های گذشته هم این طور بوده است. نکته دیگر اینکه شیب رشد جمعیتی یکباره عجیب نشده، بلکه این نرخ تعریف مشخصی دارد و این طور نبوده که یکباره جمعیت دو برابر شود که براساس آن رشد جمعیتی دانشگاه آزاد هم تغییر کند، اما افزایش این جمعیت نشان می‌دهد که اتفاقی در دانشگاه آزاد افتاده است.»

دانشگاه آزاد مخاطب اصل ۳۰ قانون اساسی نیست

او اضافه کرد: «وزارت علوم هم اعلام کرد و گفت: «ظرفیت حدود ۷۰۰ کدرشته محل در مقطع ارشد را صفر کردم.» این موضوع را به دانشگاه آزاد نیز تحمیل کرد. حرف ما این بود که اساساً دانشگاه‌های دولتی حتماً باید ظرفیت‌های خود را در این کدرشته‌ها صفر کنند چون طبق اصل سی‌ام قانون اساسی حق ندارند از بیت‌المال برای آموزش رایگان استفاده کنند ولی دانشگاه آزاد که از یک ریال اموال بیت‌المال و نفت استفاده نمی‌کند مخاطب این اصل قانون اساسی نیست. او تصریح کرد: «البته عملاً ما الزامی به رعایت این موضوع نداریم اما چون وزارت علوم این را اعلام کرد، پذیرفتیم که این کار را در برخی رشته‌ها در مقطع ارشد انجام دهیم. به آن وزارتخانه به‌صورت داوطلبانه اعلام کردیم و گفتیم ۱۱۸ مورد را صفر می‌کنیم به‌شرط اینکه آنها در تمام زیرنظام‌ها این کار را انجام دهند. درواقع من غیردولتی در دانشگاه آزاد ظرفیت خود را صفر می‌کنم پس دانشگاه دولتی، علمی- کاربردی و پیام‌نور هم باید ظرفیت خود را صفر کنند. اما متأسفانه وزارت علوم این کار را نکرد و درحال حاضر ۹۵ کدرشته محل ارشد در دانشگاه آزاد را برای پذیرش دانشجو عدم تأیید زده‌اند که صفر کنند اما خودشان این رشته‌ها در سایر زیرنظام‌ها حفظ کرده‌اند.»

آزادبان با ذکر مثالی توضیح داد: «مثلاً وزارت علوم به دانشگاه آزاد اعلام کرده فیزیک ماده چگال علوم و تحقیقات را حذف کنیم اما تمام دانشگاه‌های دولتی در تهران این رشته را دارند. آیا این عدالت است؟ طبق اصل ۳۰ قانون اساسی دانشگاه‌های دولتی و شبه‌دولتی در اولویت حذف هستند. ممکن است مردم بخواهند در دانشگاه‌های غیردولتی پول پرداخت کنند و در رشته‌ای که طرفدار ندارد درس بخوانند. کسی نمی‌تواند به آنها حرفی بزند اما در دانشگاه‌های دولتی نمی‌توانیم پول بین الملل و نفت را خرج این رشته‌ها کنیم.»

«کاهش ظرفیت در دانشگاه آزاد اسلامی» از آن دست از موضوعاتی است که طی سال‌های اخیر باعث اختلاف نظر مسئولان وزارت علوم و دانشگاه آزاد شده است.

امسال هم وزارت علوم با تکیه بر اصل سی‌ام قانون اساسی ۷۰۰ کدرشته محل در مقطع کارشناسی ارشد را حذف و دانشگاه آزاد را نیز ملزم کرده تا ظرفیت پذیرش در برخی رشته‌های خود را صفر کند. اصل سی‌ام قانون اساسی می‌گوید: «دولت موظف است وسایل آموزش رایگان را برای تمام مردم تا پایان دوره متوسطه فراهم کند و وسایل تحصیلات عالی را تا سرحد خودکفایی کشور به‌طور رایگان گسترش دهد.» بنابراین براساس این قانون استفاده از بیت‌المال، برای رشته‌هایی که به سرحد خودکفایی رسیده‌اند ممنوع است. اقدام وزارت علوم نیز برای حذف این رشته‌ها براساس همین اصل بوده و این در حالی است که دانشگاه آزاد یک دانشگاه غیردولتی بوده و از پول نفت و بیت‌المال نیز استفاده نمی‌کند. این اقدام وزارت علوم درحالی صورت گرفته است که همین رشته‌ها در سایر دانشگاه‌های دولتی، علمی و کاربردی و پیام‌نور ارائه شده است. آن طور که دبیر شورای گسترش، آمایش، برنامه‌ریزی و کارآفرینی دانشگاه آزاد به «فرهیختگان» گفته ارائه این رشته‌ها به شیوه مجازی در سایر زیرنظام‌های آموزش عالی ممدوح اما در دانشگاه آزاد ممنوع شده است.

رشته‌ها را مبتنی بر ساختار دانشی بازآرایی و باز مهندسی می‌کنیم

سعید آزادبان دبیر شورای گسترش، آمایش، برنامه‌ریزی و کارآفرینی دانشگاه آزاد گفت: «در رشته‌های جدید یک موضوع رویکرد است؛ یعنی با رویکرد ماموریت‌گرایی آمایش محور و رصد اقتصادات منطقه‌ای و ملی به موضوع نگاه کرده و با نگاه داده مینا، رشته‌ها را مبتنی بر ساختار دانشی که به‌تازگی ابلاغ شده بازآرایی و بازمهندسی کنیم. عناوین اصلی بخش‌های مختلف در ساختار دانشی آماده است. مثلاً در معاونت علوم انسانی سه عنوان اصلی فرهنگ و تمدن، جامعه و حکمرانی و هنر و رسانه آمده است. ذیل آن گروه‌ها نیز مدیریت، حقوق و اقتصاد است.»

او اضافه کرد: «براساس این ساختار دانشی ماموریت‌گرا که در دانشگاه درحال انجام است، ماموریت‌هایی برای واحدها و نواحی مختلف در سراسر کشور تدوین شد. مثلاً اگر یکی از موضوعات اصلی امور دانشکده‌گان کشاورزی، غذا و فراسودمند است باید دید در کشور در کدام واحدها ما باید دانشگاه موضوعی مرتبط با این موضوع در واحد و ناحیه داشته باشیم.»

دبیر شورای گسترش، آمایش، برنامه‌ریزی و کارآفرینی دانشگاه آزاد در پاسخ به این سوال که با توجه به این موضوع

نیمکت خیر

پرداخت وام اربعین به ۱۰۴ دانشجوی علوم پزشکی

حمید ربیسی، معاون تسهیلات صندوق رفاه وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در گفت‌وگو با ایسکانیوز، درباره آمار پرداخت وام اربعین به دانشجویان اظهار کرد: «سه‌ماهه صندوق رفاه دانشجویان برای دانشگاه‌های علوم پزشکی ۳ هزار و ۵۰۰ نفر است و برای هر دانشجو هم ۴ میلیون تومان در نظر گرفته‌ایم. این در حالی است که سال گذشته سرانه وام اربعین برای هر دانشجو ۳ میلیون تومان بود.» وی ادامه داد: «توزیع وام دانشجویی برعهده معاونت فرهنگی-دانشجویی وزارت بهداشت و دانشگاه‌های علوم پزشکی است. سه‌ماهه‌بندی دانشگاه‌ها نیز براساس عملکرد سال گذشته و جمعیت آنها بوده است.» ربیسی درباره آمار پرداخت وام اربعین به دانشجویان عنوان کرد: «تاکنون چهار دانشگاه البرز، قه، یزد و بوشهر به‌صورت کامل وام اربعین را به دانشجویان پرداخت کرده‌اند. بنابراین ۱۰۴ دانشجو وام دریافت کرده‌اند که مبلغ آن حدود ۴۰۰ میلیون تومان است.» ربیسی عنوان کرد: «براساس آیین‌نامه صندوق رفاه دانشجویان وزارت بهداشت بعد از انجام سفر و رویت مهر در پاسپورت یا گذرنامه نیز وام به دانشجویان پرداخت شود.»

ترتیب دستیار پژوهشی نیاز محور

رضا نقی‌زاده، مدیرکل دفتر برنامه‌ریزی آموزش عالی وزارت علوم در گفت‌وگو با مهر با اشاره به ساماندهی پذیرش دانشجویان کارشناسی ارشد و دکتری در موسسات پژوهشی گفت: «در جلسه ۹۶۴ شورای عالی برنامه‌ریزی آموزش عالی وزارت علوم، مصوبه‌ای برای ساماندهی پذیرش دانشجویان تحصیلات تکمیلی در مقطع کارشناسی ارشد و دکتری توسط موسسات پژوهشی ارائه شد.»

وی ادامه داد: «براساس این مصوبه مقرر شد در دوره‌های دکتری تخصصی دانشجویان صرفاً براساس سامانه‌نآن در موسسات پژوهشی جذب شوند و این پذیرش با شیوه‌های مختلفی صورت گیرد. با توجه به اینکه این کار در سامانه‌نآن انجام خواهد شد و این پذیرش نیازمحور بوده و در پاسخ به نیاز سامانه‌نآن است، پیش‌بینی شد تمام این دوره‌ها به‌صورت استادمحور و برنامه‌محور پذیرش شوند.» نقی‌زاده هدف از دادن مجوز به موسسات پژوهشی برای پذیرش دانشجوی دکتری را ترتیب دستیار پژوهشی برای موسسات و کمک به انجام طرح‌های پژوهشی کاربردی اعلام کرد.»

ایجاد منابع مالی پایدار برای دانشگاه‌ها با توسعه زیست‌بوم نوآوری

محمدصادق خیاطیان، رئیس صندوق نوآوری و شکوفایی گفت: «امروز شرکت‌های دانش‌بنیانی را می‌شناسیم که در قالب یک هسته دانشجویی با یک میلیارد تومان وامی که از صندوق دریافت کرده‌اند، اکنون به فروش بیشتر از هزار میلیارد تومان محصولات خود رسیده‌اند. این نشان می‌دهد زیست‌بوم نوآوری در دانشگاه‌های ما می‌تواند منشأ رشد و بالندگی باشد و ضرورت و نیاز امروز فناوری و اقتصاد کشور است.»

او افزود: «دانشگاه‌ها با توسعه زیست‌بوم نوآوری خود و نقش آفرینی در ایجاد شرکت‌های دانش‌بنیان می‌توانند منابع مالی پایدار را نیز برای خود ایجاد کنند. توسعه کارآفرینی تنها نیازمند پول و منابع مالی با ساختار نیست. فرهنگ هم مهم است. ما باید فرهنگ حاکم بر دانشگاه‌ها را به سمت توسعه فناوری، نوآوری و کارآفرینی ببریم. باید نمونه‌های موفق را به اعضای هیات علمی و دانشجویان نشان داده و همچنین راه و ایجاد ایجاد کسب‌وکار و حمایت‌های دولتی را به آنها نشان دهیم.»